
дисциплін та спецкурсів, як: Заповідна справа, Рекреаційне і заповідне природокористування, Рекреаційна екологія, Екоризики та кризові ситуації, Екологічна географія тощо. Матеріали досліджень використовуються при написанні докторської дисертації П.Л.Цариком, підготовці магістерських і курсових робіт.

Наукові працівники отримали досвід організації і проведення подібних досліджень, ознайомились з системою і полігонами наукових вивчень у природних національних парках, природних заповідниках, регіональних ландшафтних парках, мають можливість проведення польових навчальних практик у заповідних об'єктах.

Появились творчі зв'язки з працівниками заповідників, національних парків, колегами з науково-дослідницьких установ, наукових лабораторій вишів, що особливо важливо для планування участі у перспективних проектах, налагодження співпраці, укладанні угод, зрештою – інтеграції НДЛ у систему дієвого регіонального наукового середовища.

Х.В.Сукар

Науковий керівник: д.г.н. проф. Царик Л.П.

ОПТИМІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ ДОБРОВОДІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Визначення оптимального просторового співвідношення природних і господарських угідь є важливим у контексті вивчення ступеня збереженості природної рослинності, функціональної і територіальної структури природних угідь, здатності геосистем до підтримання динамічної рівноваги. Зважаючи на науково обґрунтоване співвідношення між природними і господарських угіддями, 60% природних угідь необхідно екосистемі для підтримання динамічної рівноваги, виконання нею основних природостабілізаційних, регенеративних функцій, для забезпечення належних природних умов життєдіяльності населення, створення умов для відпочинку, оздоровлення та

мандрівок населення. Оптимізаційні заходи передбачатимуть реалізацію ряду підходів, які базуються на методиках М. Д. Гродзинського [1] та Ю. Одума, і враховуватимуть зональні особливості території. Зокрема оптимізаційні показники зони мішаних, широколистяних лісів, лісостепової зони помірного поясу, розраховуватимуться з урахуванням оптимізаційних критеріїв кожної із них. Оптимальна частка природних угідь будь-якої території повинна складати 50-60%, враховуючи екостабілізаційну, середовищевірну та господарську роль природних ландшафтів [2].

В час комплексної реорганізації адміністративного устрою України, актуальним є визначення оптимальних підходів до управління земельними ресурсами. Особливо це стосується Тернопільської області, де потенціал земельних ресурсів є найвищим. Проведений аналіз структури земельних угідь сільських рад які увійдуть у перспективну Доброводівську територіальну громаду показав значну їх диференціацію і відмінність від науково обґрунтованих норм. Враховуючи основні засади концепції сталого розвитку нами розроблено оптимізаційну модель землекористування цієї громади (табл. 1), яка знаходиться у зоні широколистяних лісів із нормативним показником лісистості – 23-40%. Запропонована модель враховує загальносвітові тенденції щодо співвідношення площ угідь під природною рослинністю та антропогенних земельних ділянок (60:40). Така структура земельного фонду притаманна ряду розвинутих європейських країн, зокрема Франції та ФРН [2].

Враховуючи надмірно високу і небезпечну розораність земель Тернопільської області, в тому числі Доброводівської територіальної громади (68,5%), її необхідно скоротити в середньому на 27%. Частина земель такого типу з крутизною схилу більше 7° рекомендується під заліснення, що сприятиме зростанню лісистості території в середньому на 15%. Інша частина вилучених орних земель з крутизною схилів менше 7° підлягатиме залуженню, що дасть можливість довести частку пасовищ і сіножатей у до 25%. Адаже пасовища, сіножаті та вигони слугують природною кормовою базою розвитку тваринництва в регіоні та виконують земле-та водозахисні

функції в межах річкових долин і силових місцевостей [2]. Проведення таких оптимізаційних заходів сприятиме зростанню частки земель під природними угіддями з 23% до 50%.

Таким чином оптимізаційна структура земельного фонду перспективної Доброводівської територіальної громади, яка нараховує 7 населених пунктів (5 сільських рад), включатиме 41,5% (3700 га.) - орних земель, 24% (2140 га.) – лісів та лісовкритих площ, 25% (2228,5 га.) – сіножатей, пасовищ та багаторічних насаджень, 5,2% (463 га.) – забудованих земель і 1,5% (134 га.) – земель під водою та болотами.

Таблиця 1

Оптимізаційна модель структури землекористування перспективної Доброводівської територіальної громади

Сільська рада	Частка орних земель, % (наявна/ <i>оптим.</i>)	Частка земель під водою та болотами, %		Частка земель під лісами, % (наявна/ <i>оптим.</i>)	Частка земель під пас., сіно. та багат. насадж. (наявна/ <i>оптим.</i>)	Частка природної рослин., % (наявна/ <i>оптим.</i>)
		Частка земель під водою та болотами, %	Частка забудованих земель, %			
Доброводівська	71,5/40	1,4	7,0	8,2/24	7,5/23,2	17/48,5
Зарубинецька	79/41	0,6	8,4	3,3/23	6,6/25	11/48,6
Іванчанська	67/42	1,6	3,0	12,0/25	13,4/25,4	27/52
Кобильська	75/43	0,5	3,0	7,5/25	10,7/25,2	19/51
Новиківська	50/40	3,5	4,5	12,3/22,3	25,0/25	41/51

Реалізувати такий підхід потрібно впродовж певного періоду часу, змінивши цільове призначення земель.

Література:

1. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту місце і простір [Монографія у 2-х т.] /М. Д. Гродзинський – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет»– Т.1. – 2005. – 431 с. Т.2. – 2005. – 503 с.
2. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку природоохоронних систем Поділля: концептуальні підходи, практична реалізація / Л.П. Царик – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 320с.